

FORNYINGS- OG
ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET (FAD)
Att:
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Handels- og Servicenæringens FORNYINGS- OG Hovedorganisasjon ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET
04 SEPT. 2006
ARKIVKODE: 411
SAKSNR: 200602037-25

Deres ref: 200602037-1

Oslo, 1. september 2006
Vår ref: Sverre Molandsveen / DOK-2006-02579

INNSPILL TIL REGJERINGENS FORNYELSE SARBEID

Generelt

HSH takker for invitasjonen til å komme med innspill til regjeringens fornyelsesarbeid. Vi vil benytte anledningen til å spille inn forslag på flere områder. Vi legger til grunn at handlingsplanen for fornyelse vil ha et gjennomgående brukerfokus - ut fra behovene til dem som benytter offentlig sektor, enten det er innbyggere, næringsliv eller frivillig sektor.

HSH har følgende hovedprioriteringer for fornyelse av offentlig sektor:

- Fremme en effektiv, serviceinstitutt og brukerorientert offentlig sektor, der ressurser flyttes fra administrasjon til tjenesteproduksjon, og regelverk forenkles.
- Et stadig økende press på offentlige tjenester fremtvinger en tydeligere politisk prioritering mellom tjenestene, der mindre og mer "perifere" oppgaver og tjenester må prioriteres ned til fordel for sterkere satsing på de offentlige kjerneoppgavene.
- Det offentlige "sørge-for-ansvaret" betyr ikke at tjenestene må produseres i offentlig regi. Det viktige er at tjenestene er gode og rimelige, ikke hvem som leverer dem. Det må derfor legges til rette for lik og rettferdig konkurranse om å levere best mulige tjenester for befolkningen, der både offentlige og private (kommersielle og ideelle) leverandører deltar. Fokuset på kvalitet og konkurransemyndighetenes rolle må styrkes.
- Avskaffe fylkeskommunen, slå sammen kommuner og etablere et effektivt system med to forvaltningsnivåer basert på naturlige arbeids-, bo-, og serviceområder.

Det er viktig at utfordringen med å "skape verdens beste offentlige sektor" ikke bare skjer "gjennom en dugnad sammen med de ansatte, frivillige lag og organisasjoner", men at også næringslivet og ideelle virksomheter inviteres med, og tas hensyn til. Det skjer en stor verdiskaping og velferdsproduksjon ikke bare i næringslivet og offentlig sektor, men også i ideelle virksomheter og organisasjoner.

Vi mener på generelt grunnlag at det er viktig at regjering og departementer gjennom slike invitasjoner også gir signaler om hva de selv ser for seg av mulige tiltak, slik at de inviterte kan respondere på dette. Det hadde vært klargjørende og interessant om en invitasjon som dette hadde vært fulgt av regjeringens egne vurderinger.

HSH mener vi har en god og kompetent offentlig sektor i Norge. Det er likevel betydelig potensial for effektivisering og forbedringer. Offentlig sektor må fokusere på sin grunnleggende målsetning om å levere best mulige tjenester og infrastruktur for innbyggere, næringsliv og det øvrige sivile samfunn. Administrasjonen må være liten og effektiv, og det må settes fokus på overføring av ressurser fra administrering til ressurser brukt på tjenesteproduksjon. Økt anvendelse av foretaksmodeller, mer bruk av kontraktsstyring og anbud, ordninger der pengene følger brukeren og økt bruk av benchmarking vil bidra til dette. Det betyr videre korrekt prising av tjenester, forutsigbarhet overfor næringsliv og befolkning uten brå endringer, og enkel og god tilgang til offentlig informasjon.

Det viktige er at tjenestene er gode, ikke hvem som leverer dem. Ved å slippe til flere private aktører, både ideelle og kommersielle, vil vi få et mer mangfoldig tjenestetilbud og økt valgfrihet for innbyggerne. Private tilbud vil også ofte være et viktig korrektiv til det offentlige tilbudet. Innbyggerne bør ha valgmuligheter når det gjelder tjenesteleverandør, og det forutsetter igjen at man har flere gode alternativer å velge mellom. Det er avgjørende med likeverdige drifts- og finansieringsvilkår mellom privat og offentlig sektor, da dette vil bidra til flere aktører, større konkurranse og bedre utnyttelse av samfunnets ressurser.

En effektiv tjenesteproduksjon vil gi bedre velferd. Fornyelse i offentlig sektor må derfor føre til at arbeidsproduktiviteten øker, slik at veksten i offentlig sysselsetting kan begrenses. I dagens situasjon med mangel på arbeidskraft må ikke offentlig sektor tappe næringslivet og frivillige virksomheter for arbeidstakere.

I tillegg til økt konkurranse og bidrag fra private, må det gjennomføres nødvendige reformer i både offentlige og privat sektor. Pensjonsreformen må iverksettes i tråd med intensjonene om å stimulere til mer arbeid. Bl.a. må offentlige pensjoner tilpasses det nye pensjonssystemet og det må legges til rette for enkel overgang for arbeidstakere mellom offentlig og privat sektor.

Fornyelse handler også om å prioritere; å velge er også å velge bort. Det offentlige bør være tilbakeholden med å gripe direkte inn i næringslivet ved for eksempel å støtte enkelt næringer eller virksomheter på bekostning av resten av samfunnet. Vi må bevege oss bort fra en selektiv næringspolitikk, enten det dreier seg om støtte til opprettelse av dørfabrikker, direkte næringsubsidier, billig kraft eller nettolønnsordninger, men derimot legge til rette for verdiskapning gjennom gode rammevilkår for hele næringslivet.

Et illustrerende eksempel er en av landets største næringer – handelsnæringen – som målt ut fra ulike kriterier (internasjonalisering, kundetilgjengelighet, priser, mangfold, etc.) er en suksesshistorie. Dette til tross for, eller helst på grunn av, at det ikke har vært spesifikke næringspolitiske tiltak rettet mot næringen. I Norge har vi hatt, og har, en industripolitikk, en landbrukspolitikk, en fiskeripolitikk, en skipsfartspolitikk osv., med tilhørende departementer og direktorater. Vi har aldri hatt noen varehandelspolitikk med tilhørende tiltak, men næringen har utviklet seg til en foregangsnæring også i internasjonal målestokk.

En annet viktig erkjennelse er at norsk samfunns- og næringsliv har vært kjennetegnet ved stor grad av pluralisme både på organisasjonssiden og på bedrifts- og næringsvidensiden. Derfor er også næringslivet i hovedsak kjennetegnet ved et finmasket nett av små bedrifter. De store bedriftene blir imidlertid stadig større. Samtidig er statens rolle som eier og aktør i norsk næringsliv betydelig. Statens engasjement er hovedsakelig knyttet til de helt store bedriftene. En konsekvens av dette kan være at noen få miljøer får avgjørende innflytelse, også langt utover den som

normalt følger av de alminnelige forretningsmessige forhold. Hvis det er slik at det politiske miljø og forvaltningen i økende grad omgir seg med, og rådfører seg med, representanter fra disse få, men mektige miljøer, så innebærer dette at vårt samfunn blir mindre preget av den pluralisme som har vært karakteristisk så langt. Dette vil være en farlig utvikling.

Konkurransse

Det er et stort behov for å styrke konkurransepolitikken for å oppnå effektiv bruk av samfunnets ressurser, et konkurransedyktig næringsliv og styrking av forbrukernes stilling. Spesielt må Konkurransetilsynet styrkes. HSH er bekymret over at Regjeringen i flere tilfeller har overprøvd Konkurransetilsynets vedtak til fordel for enkeltbedrifter som er dominerende på sine markeder. Dette er til skade for forbrukerne og for samfunnet. Videre er en rekke fornuftige reformer med bla. økt konkurranse på jernbanenettet, posten, fagbøker, offentlige innkjøp, matvareproduksjon mv stoppet. Dette er en utvikling som går feil vei. Det blir ikke fornyelse av offentlig sektor hvis slike riktige og nødvendige reformer stopper opp. Reformen er enklest å gjennomføre i gode økonomiske tider som nå, når det er relativt enkelt å finne nye jobber. HSH ber Regjeringen sette fortgang i dette arbeidet igjen.

Handelen, og spesielt dagligvarehandelen, er et godt eksempel på betydningen av en aktiv konkurransestimulerende politikk. I følge NILFs (Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning) rapport "Dagligvarehandel og mat 2006", har utvidet åpningstid, økt varesortiment og flere butikkonsepter gitt 16 000 nye arbeidsplasser i dagligvarehandelen de siste 10 årene. Den såkalte butikkdøden som var et typisk kjennetegn på dagligvarehandelen gjennom mange år, er over. Således har butikkantallet sluttet å gå tilbake, tvert om stiger det. Det er ingen tvil om at en aktiv konkurransestimulerende politikk er en sentral faktor bak denne utviklingen.

En forutsetning for rettferdig konkurranse er likeverdig behandling mellom ulike tilbydere. HSH erfarer ofte at beregningsgrunnlaget for offentlig finansiering, og dermed sammenlikningsgrunnlaget for private og offentlige kostnader og effektivitet er ufullstendig, og at offentlige aktørers kostnader ikke synliggjøres fullt ut. Underrapporteringen oppstår særlig i forhold til virksomhetens indirekte kostnader, hvor disse ikke i sin helhet henføres tjenestene. Eksempler på dette kan være lønnskjøring, regnskapstjenester, vedlikehold av bygningsmasse og videreutdanning av ansatte. Offentlige virksomheter kan her dra nytte av sentraliserte, offentlige tjenester. Dette kan være rasjonelt, men kostnaden for tjenesten må likevel henføres virksomheten og tjenestene de produserer.

En reell behandling og kostnadshenføring av disse tjenestene vil også føre til at de offentlige tjenesteprodusentene får et beslutningsgrunnlag for å vurdere hvorvidt disse "støttetjenestene" bør produseres i offentlig egenregi, eller om virksomheten er bedre tjent ved å kjøpe tjenestene fra private tilbydere. Offentlig eide virksomheters praksis mht kostnadsføring av kapitalkostnader, både egenkapital og fremmedkapital, og avskrivninger kan også føre til konkurransevridning. Offentlige virksomheter har, på lik linje med private, kostnader til kapital og avskrivninger. Dersom indirekte kostnader og kostnader til kapital og avskrivninger ikke regnskapsføres på markedsmessige vilkår, innebærer det at de reelle kostnadene ved offentlig tjenesteproduksjon ikke kommer frem, og grunnlaget for sammenlikning av kostnader og effektivitet forvitrer. Dette er en konkurranseulempe for private aktører og vanskeliggjør effektiv bruk av offentlige midler. For samfunnet er det viktig at det er den utføreren som er best egnet, som utfører allmenntjenlige oppgaver. Dette fordrer en eiernøytral beslutningsprosess hvor aktørenes fulle og reelle kostnader veies mot tjenestens kvalitet.

Problemstillingene ovenfor er gjeldene i alle sektorer hvor offentlige og private aktører konkurrerer, men er særlig akutte innenfor helse- og omsorgs-, barnehage- og utdanningssektorene. I disse sektorene er også ofte offentlige bestiller- og utførerenheter organisert i samme foretak og rapporterer til samme overordnet. I en slik konstellasjon settes målet om god, offentlig ressursforvaltning opp mot driftsresultatet til egne foretak. Det er uunngåelig at disse målene ikke vil komme i konflikt med hverandre, det er også sannsynlig at ressursforvaltningsmålet tidvis må vike. Det er derfor et stort savn at det i dag ikke er beregningsmetoder som kan vise hva tjenester i offentlig sektor virkelig koster.

Det er dessverre flere eksempler på slik uheldig sammenblanding av roller når blant annet kommuner både er innkjøper av og selv leverandør av tjenestene. Spesielt problematisk blir det når kommunale innkjøpere selv sitter i styrene for kommunale foretak som deltar i konkurransen om kommunale oppdrag. Her er det en stor fare for samrøre. Dette må det ryddes opp i.

En annen utfordring er kommuner der lokale politikere bruker offentlige midler til å støtte næringsvirksomhet eiet av venner eller familie, som er i direkte konkurranse med andre næringsdrivende som ikke mottar støtte. Dagens Næringsliv har blant annet avdekket slike tilstander i Jølster. Slik rolleblanding er uakseptabel.

På et område som pensjonskostnader behandles offentlige helsevirksomheter og private ideelle ulikt og til ugunst for de private ideelle som må operere helt på det offentliges premisser, men som ikke får dekket pensjonskostnader til forskjell fra de offentlige. Her må ulike helsevirksomheter likebehandles.

HSH ønsker på bakgrunn av ovennevnte å etablere et samarbeid med regjeringen for å dokumentere om og evt. hvordan organisering, finansieringsmodeller og regnskapspraksis leder til en ulikebehandling av offentlige og private tjenesteleverandører.

HSH avventer ikrafttreddelsen av det nye regelverket om offentlige anskaffelser, og håper de tiltak som der er gjort for å forenkle regelverket gi praktiske utslag i leverandørenes hverdag. HSH ser det som en nødvendig del av forenklingarbeidet, at regelverksendringene blir fulgt opp med tiltak for å høyne de offentlige innkjøperne kompetanse om hvordan regelverket skal benyttes. Arbeidet med evaluering av Klagenemnda for offentlige anskaffelser bør fokusere på å skape et raskt og effektivt klageorgan som gir leverandør informasjon om det foreligger brudd og som samtidig kan fungere som konfliktløser der det er mulig. Videre bør evalueringen sikre at det er proporsjonale kostnader (økonomisk og andre ressurser) forbundet med å klage en oppdragsgiver inn for KOFA sett i forhold til de rettigheter KOFA sikrer klager og øvrige leverandører i en klageprosess.

Det bør foretas en gjennomgang av offentlige gebyrer som pålegges privatpersoner og næringsliv. Gebyrer skal dekke kostnadene ved de konkrete tjenestene, ikke være en inntektskilde for det offentlige. Proveny bør tas inn gjennom skatter og avgifter, ikke gebyrer.

Brukerfokus og forenkling

Fornyelse bør være brukerdrevet – ut fra behovene til de som møter det offentlige. Det bør være et mål at statlige etater og tjenesteytere skal gjennomføre systematiske brukerundersøkelser som et ledd i arbeidet med å tilpasse tjenestetilbudet til den enkeltes behov.

Tilgjengelighet til offentlige kontorer er viktig både for privatpersoner og næringslivet - offentlige sektor skal være der når vi trenger den. Spesielt for små bedrifter, som ikke har økonomi til å engasjere kostbare konsulenter, er det viktig å kunne komme i kontakt med offentlige kontorer på den tid av døgnet hvor "papirarbeidet" gjøres. Med andre ord - åpningstidene må tilpasses privatpersoner og de næringsdrivende.

Det offentlige bør ikke be om flere opplysninger enn man strengt tatt trenger. Fornyelsesarbeidet må føre til at det ikke bes om de samme opplysningene fra mer enn én etat. I tillegg er det nødvendig at man går gjennom offentlige skjemaer mv og luker bort overskuddsinformasjon. For å lykkes med dette, må det satses på økt samkjøring mellom offentlige registre og etater.

Forenkling betyr også enklere skjemaer. Det bør stille strengere krav til utformingen av hvert skjema. Skjemaer bør sendes til "språkvask" og "pedagogisk kontroll" hos Oppgaveregistret. Det er viktig at offentlige skjemaer i størst mulig grad blir selvforklarende, og at den næringsdrivende (som ikke er noen fagperson på det saksfelt skjemaet hører inn under) klarer å fylle ut skjemaet på egenhånd.

Skatte- og, ikke minst, avgiftsregelverket er svært vanskelig å forstå for mange små og mellomstore næringsdrivende og frivillig sektor. Slik dagens regler er utformet, må man ofte engasjere ekstern bistand i slike saker. Det finnes for eksempel mange kompliserte grensedragninger i forhold til merverdiavgift (ulik moms på kafémat avhengig av hvor du spiser den, ulike fradragmuligheter avhengig av hvilken del av virksomheten innkjøpet er gjort til osv.) Regjeringen bør intensivere arbeidet med å lage et enkelt skatte- og avgiftsregelverk for næringsdrivende.

Vi opplever dessverre at det kuttes i høringsfristene, eller at saker sendes på høring så sent at saken i praksis allerede er avgjort. Et eksempel er høstens apotekhøringen der vi inviteres til å kommentere revidert trinnprisordning i en situasjon der budsjettet nærmest er i trykken. Høringsrunder må være reelle, og høringsinstansene må ha tilstrekkelig tid til å kunne respondere.

Det sivile samfunn / frivillig sektor

Private aktører, de fleste drevet på et ideelt eller frivillig grunnlag, har lang tradisjon i Norge som leverandører av velferdstjenester. En rekke av disse virksomhetene har på mange måter vært som pionerer å regne innenfor sine områder. De private aktørene utgjør i dag både et alternativ, et supplement og et korrektiv til og en målestokk for offentlig eide produsenter av velferdstjenester, og de er således viktige for mangfoldet i velferds-Norge. En rekke av virksomhetene er i dag dessuten helt nødvendige for at folk skal få tilgang på de tjenestene man har krav på.

Som organisator av frivillig innsats har frivillig sektor også en viktig demokratisk funksjon. På andre områder fungerer organisasjonene nærmest som en integreringsarena for marginaliserte personer som ellers "faller mellom alle andre stoler."

Dessverre er det frivillige Norge under press fra flere kanter. I enkelte kommuner er det fortsatt lang vei til likebehandling mellom privat og offentlig sektor. Samtidig foregår det mange steder en sterk kommersialisering i form av at kommunene stiller tøffe krav til pris og kvantitet, men

ikke tilstrekkelige krav til kvalitet. Det gjør at det blir et fokus på antall plasser, mens kvalitet og innhold kommer i bakgrunnen. Mange private leverandører som i lang tid har vært en garantist for kvalitet, som Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon, kommer under press for å senke kvaliteten for å kunne få tilbud. HSH mener det er riktig og viktig med konkurranse på pris, men det må også være konkurranse på kvalitet.

Maksprisreformen i barnehagene er et annet eksempel på hvor galt det kan gå når kvantitet ser ut til å bli eneste fokus: Kjøene er store, kvaliteten forringes og spesielt de private tilbyderne får store problemer, når de ikke lenger kan ta betalt for ekstra kvalitet.

Større forutsigbarhet i økonomiske rammevilkår er videre avgjørende for de private ideelle virksomhetene. De er avhengig av stabilitet og langsiktige avtaler. Endringer må varsles i god tid. Det er i tillegg ofte en kortsiktighet i planleggingen, der det kuttes i plasser ut fra kommuners/bydelers økonomi, for så å sitte igjen med for få plasser kort tid etter. Det er videre viktig med kompetanseheving på alle nivåer i helse- og sosialsektoren, med fokus på faglighet og kvalitet i omsorgen. Her vil mange private ideelle virksomheter kunne være gode forbilder for det offentlige. Private tilbydere er ofte innovatørene for nye og bedre velferdstjenester.

Det er store utfordringer med hensyn til organisering og finansiering av offentlige tjenester, spesielt på helseområdet. Veltilpasset organisering og finansiering har stor betydning for ressursutnyttelse, prioritering og samhandling mellom helsetjenestene, både innenfor den enkelte linje og mellom ulike linjer. Behovet for styrket samhandling er dessverre intet nytt tema.

Finansierings- og insentivsystemer kan spille en viktig rolle i å øke samhandling mellom helsetjenestene. Det foreligger dessverre lite helseøkonomisk forskning på dette området. Wisløffutvalget, NOU 2005:3, adresserer dette; "...på sikt kan det imidlertid være behov for større organisatoriske og finansielle reformer. Det er imidlertid lite dokumentasjon på hva ulike valg av organisering og finansiering betyr for samhandling."¹ Etter HSHs vurdering er dette problemstillinger som Norges Forskningsråd burde engasjere seg mer i.

Organisering og finansieringssystemer er riktignok kun midler og styringsverktøy, men det er etter HSHs vurdering viktig at regjeringen aksepterer og anerkjenner effekten av økonomiske insentiver. Ny organisering og finansiering, samt sterkere grad av harmonisering mellom lov om spesialisthelsetjeneste og lov om kommunehelsetjeneste kan etter HSHs vurdering være nøkkelen til bedre samhandling og samordning mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten, jf. Wisløffutvalgets innstilling.

Tid er omsorg, og mindre byråkrati gir mer tid til brukerne. Utfordringer i helsevesenet er ikke bare et spørsmål om mer penger, organisasjonsmodeller og finansieringssystemer. Vi sliter også med en skadelig profesjonskamp, samt at flere helseyrker har fått et lavstatusstempel. Vi mener det offentlige har mye å lære av hvordan private, både ideelle og kommersielle, har organisert sin virksomhet, med færre ledd og mer beslutningsmyndighet og ansvar hos den enkelte medarbeider.

Mye av arbeidet i frivillig sektor skjer med ulønnet arbeidskraft eller av ildsjeler som gjør en jobb ved siden av vanlig arbeidstid, og får litt betalt for det. For mange av disse er det lite fristende å stille opp, når mye av denne ekstraintekten går bort i skatt. Regjeringen bør vurdere om det kan settes høyere grenser for når det må betales skatt og sosiale utgifter i frivillig sektor.

¹ NOU 2005:3, s. 140

Effektivisering og modernisering

Selv om Norge er et godt organisert samfunn, er det fortsatt store effektiviseringsgevinster både i offentlig og privat sektor. Spørsmålet er ikke bare hvor effektivt man jobber, men om det er de riktige tingene som gjøres. Vi har for eksempel en overadministrert landbrukssektor som både fører til høye priser for forbrukerne og hemmer verdiskaping i landbruket og næringsmiddelindustrien. Deregulering innenfor andre bransjer viser hvor store gevinster det er å hente. Hvem vil vel i dag tilbake til en telesektor med én monopolist, høye priser, ingen valgfrihet og dårlig tilbud. Ressurser som i dag finansierer et stort og hemmende byråkrati kan brukes til skattereduksjoner som kommer privatpersoner og hele næringslivet til gode. Fokus på selvregulering/markedsregulering vil legge til rette for dynamikk og fleksibilitet.

Stabile rammevilkår er et overordnet hensyn. Hele næringslivet, også innenfor den ideelle sektor, er avhengig av dette. Stadige endringer i skatte- og avgiftsregelverket rammer alle våre medlemmer og stadig endrede krav/offentlige pålegg gjør det vanskelig å tenke langsiktig. Det må tas hensyn til konsekvenser for de berørte når det gjennomføres slike endringer, og endringer må varsles i forkant slik at det er mulig å forberede seg.

En annen utfordring er det offentlige virkemiddelapparatet rettet mot næringslivet. Blant annet Innovasjon Norge og Forskningsrådet har i stor grad et fokus mot tradisjonell industriproduksjon som gjør at blant annet innovasjon i tjenester vanskelig når gjennom i systemet. Virkemiddelapparatet skal være tilpasset behovet, ikke vokse ut over det. Også her et "den store næringspolitikken" avgjørende. Gode, generelle rammebetingelser for hele næringslivet (spesielt skatter, avgifter og infrastruktur) er langt viktigere, og bør være prioritert framfor selektive virkemidler.

Innvandrerkvinner som har etablert seg som gründere sier til HSH at det som møtte dem i det offentlige apparatet var informasjon om hvilke trygder og stønader de evt. hadde krav på, og hvor de evt. kunne få jobb i det offentlige. Ingen spurte dem om hvilke kunnskaper og ressurser de hadde, og om de vurderte å starte for seg selv. Innovasjon Norge var i følge disse bare opptatt av "tekniske oppfinnelser" og hadde ikke noe tilbud til dem. Fokus må snus slik at gründervirksomhet og etablering kommer mer i fokus ved mottak av innvandrere, og mindre fokus på trygdesystemet.

Internasjonal handel

Befolkningsmessig er Norge et lite land med mindre enn 0,1 prosent av verdens befolkning. Norges økonomiske betydning er imidlertid betydelig større enn befolkningsmengden skulle tilsi. For den voksende tjenestesektoren er Norge på 23. plass både i eksport og import. Mens folkemengden i Norge utgjør under 0,1 pst, står Norge for ca 1,2 prosent av verdens eksport og ca 1,1 prosent av importen. Verdien av Norges totale eksport og import av varer og tjenester utgjør hele 75 prosent av den samlede verdiskapingen (BNP) i Norge, mens gjennomsnittet for alle verdens land er omkring 45 prosent. Handel er mao. avgjørende for norsk velferd. Desto mer skadelig er meningsløse og byråkratiserende norske tollsatser.

De norske tollinntektene utgjorde i 2004 ca 1,6 mrd. kr, tilsvarende 0,3 prosent av de samlede skatte- og avgiftsinntektene. Beløpet er lite, men tollavgiftene og kvotene fører til store kostnader i form av byråkrati og regulering, økte produksjonskostnader for norsk næringsliv,

dyrere og et snevrere utvalg av varer og tjenester for befolkningen, og vanskelige adgang til norske markeder for produsenter fra andre land.

Det er ryddet betydelig opp i tollsatsene de senere år. Siden 2002 er i overkant av 1100 tollsatter fjernet. Norge har også som mål å helt fjerne toll på industrivarer. Det er imidlertid fortsatt toll på 323 klær og tekstilvarer. Norge har videre et utstrakt tollvern for landbruksvarer for å beskytte norske landbruksvarer og landbruksbasert næringsmiddelindustri. 749 landbruksvarer har spesifikke tollsatter på opp mot 555 prosent. Det meste av dette er ikke nødvendig for å beskytte norsk landbruk.

Av varer med tollsatter som neppe kan sies å være direkte avgjørende for overlevelsen til norsk landbruk kan nevnes:

- puddingpulver 22,58 kr pr kg.
- kakemiks 9,47
- palmehjerter 12,92
- søte pepperfrukter 0,18
- artiskokker 0,20
- oliven 0,6
- grapefrukt 1,74
- sukkermais 1,78
- aprikoser 0,05
- alger (herunder tang og tare) 1,34
- kokos-, palmekjerne- og bambusolje 4,88
- manioka 1,74
- myseproteiner (utjenlig for menneskeføde) 18,35
- stearinsyre 3,91
- hvaler, delfiner, niser, maneter og sjøkuer 119,01
- reptiler (bla. slanger og skilpadder)
- modifisert stivelse 495 %

- klær 5,9 – 10,7 %
 bla: nattskjorter og pyjamas for herrer 10,7 %
 mens nattskjorter og pyjamas for damer 6,9 %

- tepper og pledd 11,2 %
- rullegardiner 5,6 %

- blomster som betlehems klokke og hengepetunia 51 %
- stueasalea (Azalea indica) i tiden 15. november – 23. desember 17 %
- avskårne tulipaner, liljer og roser 249 %

- spiselig slakteavfall av bla. muldyr og mulesler 15,88 kr per

Skal regjeringen fornye offentlige sektor, er dette området overmodent. Her kan mye forenkles til små kostnader.

Under det norske importregimet opereres det med visse kvoter som kan innføres tollfritt fra enkelte land (stort sett andre u-land enn MUL, men også EU). Dette gjelder ulike landbruksprodukter. En stor del av disse kvotene fordeles etter auksjon. Det betyr at den importør som er villig til å betale mest, tildeles kvoten. Således vil det i 2007 være 60

importkvoter for landbruksvarer hvorav 50 fordeles etter auksjon. Det kan reises mange innvendinger mot dette prinsippet. Spesielt er det grunn til å kritisere et system der bedriftene altså kjøper seg et handelsprivilegium, mens det kan være helt andre bedrifter som gjennom årelangt arbeid og kostbare investeringer, har bygget opp markedet for angjeldende produkt. Kvotepriisen vil fordyre varen, og innbetalt beløp går rett i statskassen. Kvotepriisen kan bli svært høy. Ett eksempel gjelder honning. For 2006 er det betalt kr 6,30 pr kilo. I 2004 ble det betalt hele kr 10,25 for en kilo honningkvote. Det hører med i bildet at leverandører av denne honningen er fattige mayaindianere i Guatemala.

Lokalforstvaltning/regionalreform

En vellykket og forenkende regionalreform vil kunne være en viktig del av regjeringens fornyelsesarbeid. HSH mener reformen må innebære at fylkeskommunen avvikles og antallet folkevalgte nivåer reduseres fra tre til to. Den regionale statsforvaltningen bør organiseres i færre og større enheter, og antallet kommuner bør reduseres gjennom sammenslåing til kommuner som utgjør felles arbeids-, bo- og serviceområder. "Nærhetsprinsippet" bør legges til grunn og kommunene bør overta "sørge-for"-ansvaret for flere oppgaver i takt med at fylkeskommunen avvikles. I tillegg bør staten desentralisere nye oppgaver til de nye, større kommunene. Økt oppgaveportefølje for kommunene må ikke forstås ensbetydende med økt tjenesteproduksjon i kommunal regi. Det er tvert i mot viktig at kommunenes "sørge-for"-ansvar ledsages av prinsippet om "flest og best mulige tjenester for pengene, uavhengig av leverandør".

Hvis regjeringen opprettholder holdningen om at det fortsatt skal være tre forvaltningsnivåer, mener HSH subsidiært at regionene på det nye forvaltningsnivået må være så store og effektive som mulig. Oppgaveløsning og hensiktsmessighet må ligge til grunn før man "tegner kart". Det bør være et klart mål at oppgaver i den grad det er mulig bør ligge på ett nivå. Reformen bør føre til en klar nedbyråkratisering, og reelt vurdere hvilke oppgaver det er naturlig at de nye regionene bør utføre, samt hvilke oppgaver som evt kan overføres til private, kommunene eller utgå. Målet er betydelig færre, slankere og mer effektive regioner.

For å kunne være effektive tjenesteprodusenter og forvaltningsnivåer bør de nye regionene være så store at de reelt kan håndtere oppgaver som overtas fra statlig nivå. En ny regioninndeling må henge sammen med en nyorganisering i primærkommunestrukturen i betydelig færre og større kommuner ut fra naturlige bolig- og arbeidsmarkedsregioner. Det er også viktig at regionene kommer *i stedet for* og ikke *i tillegg til* dagens regionale nivåer.

Det foregår i dag mye dobbel saksbehandling mellom fylkeskommunene og regional statsforvaltning. Ved en ny regioninndeling i store regioner bør også fylkesmannsembetene og valgkretsene samordnes med, og følge den nye inndelingen. En rekke statlige virksomheter er i dag inndelt i regioner. En ny regionsstruktur bør i den grad det er mulig samordnes med den statlige regionale strukturen.

Det samme gjelder til dels overlappende lovverk, der en opprydning vil gi bedre samhandling og organisering av praktiske forbindelseslinjer mellom kommunalt, regionalt og statlig nivå. Vi har i dag også en utfordring med tjenester som havner "mellom to stoler", det vi blant annet kan kalle den manglende "halvannenlinjetjenesten" innenfor helseområdet, der ansvaret for tjenester og innbyggere blir uklart mellom primærkommuner og fylkeskommuner eller mellom fylkeskommuner og stat. Vi må se verdikjeden i sammenheng. Her kan det igjen være mye å lære av et helt annet område, varehandelen som har vært innovatører på å tenke hele verdikjeden.

Regionalreform bør ikke bare handle om fordeling av oppgaver mellom stat, regioner og primærkommuner, men også om hvordan private (kommersielle og ideelle) tjenesteleverandører kan bidra til å levere viktige tjenester til innbyggerne. Færre og større offentlige enheter vil også være mer profesjonelle bestillere av tjenester både fra offentlige og private leverandører.

Vennlig hilsen

**HANDELS- OG SERVICENÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON**

Lars E. Haartveit
Direktør

Sverre Molarfsveen
Fagsjef